

Hva skjer med pengene i Kristiansand?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Kristiansands økonomi fant. Og Kristiansand har en interessant tvist: en kommune som ser knallsolid ut på papiret, men der mye av styrken kommer fra **utbytte fra et kraftselskap** — ikke fra at den daglige driften går godt.

4,1 %

så stort var overskuddet målt mot årsinntekten i 2025 — solid på papiret, godt over det anbefalte nivået

utbytte

men det meste av overskuddet kom fra utbytte fra kraftselskapet Å Energi og engangspenger — ikke fra at tjenestene drives med overskudd

oppvekst

selve driften av skole og barnehage gikk faktisk i minus. Det er her det er strammest

Tenk på kommunen som en husholdning: Kristiansand «tjener» godt — skatt og overføringer fra staten. Det meste går til faste «regninger»: skole, barnehage, eldreomsorg, helse. I tillegg eier familien aksjer i et kraftselskap som betaler ut et godt **utbytte** noen år. Det utbyttet — pluss noen engangspenger — er det som får regnskapet til å se solid ut. Men ser man bort fra utbyttet, går selve hverdagsdriften så vidt rundt, og **skoledelen gikk i minus**. Familien ser altså rikere ut enn den daglige økonomien egentlig tilsier. Det er omtrent det som skjer i Kristiansand nå.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter, tilsyn og revisjoner). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Kristiansand bruker mindre enn forventet på nesten alt — med ett unntak: sosialhjelp

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Kristiansands faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Eldreomsorg og hjemmetjenester	497 mill. mindre	Drives svært nøkternt — langt under forventet
Grunnskole	121 mill. mindre	Drives nøkternt — men karakterene holder et godt nivå
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	96 mill. mindre	Under forventet
Barnehage	54 mill. mindre	Under forventet
Barnevern	43 mill. mindre	Under forventet
Administrasjon («byråkratiet»)	30 mill. mindre	Under forventet
Sosialhjelp m.m.	43 mill. mer	Det eneste «dyre unntaket» — og det snudde nettopp fra lite til mye. Les neste side

Det overraskende: Kristiansand driver de store tjenestene *billigere* enn det befolkningen tilsier. Eldreomsorgen alene koster nesten en halv milliard mindre enn forventet. Det er typisk for en stor by: stordrift gjør tjenestene billigere per innbygger. Spørsmålet er ikke om kommunen sløser — det gjør den ikke på disse tjenestene. Spørsmålet er hvorfor akkurat sosialhjelpen skiller seg ut i motsatt retning, og hvor solid økonomien egentlig er når man ser bort fra kraftutbyttet.

Regnestykket viser altså at Kristiansand er en **nøktern storby med ett dyrt unntak: sosialhjelp**. Året før lå sosialhjelpen så vidt *under* forventet; nå ligger den 43 millioner *over*. Det er en stor og bevisst bevegelse. Hvorfor en kommune med solid økonomi velger å bruke mer enn forventet nettopp her, handler ikke om sløsing. Det forklarer vi på neste side.

Hvorfor bruker Kristiansand mer enn forventet på sosialhjelp?

Sørlandet har en gammel utfordring: flere mennesker enn ellers i landet står utenfor arbeidslivet. Mange unge har helseutfordringer, har ikke fullført videregående, eller har andre hindringer — ofte i kombinasjon. Dette «utenforskapet» har historiske røtter i hele Agder, og Kristiansand merker det tydeligere enn de fleste andre storbyer. Derfor er behovet for sosialhjelp reelt høyt.

- **Kristiansand skiller seg ut på levekår.** Byen har lavere skår enn andre storbyer på flere levekårs mål — særlig på andelen unge som står utenfor arbeid og utdanning og mottar helserelaterte ytelser. Utfordringene «går i arv» mellom generasjoner.
- **Kommunen satser bevisst på å få folk i arbeid.** I 2021 startet Kristiansand det femårige programmet «**Flere i arbeid**» sammen med NAV, fylkeskommunen og næringslivet. Den såkalte «Kristiansandsmodellen» — der arbeidsledere fra NAV følger folk tett ute på arbeidsplassen mens de kvalifiseres — har vakt nasjonal interesse.
- **Pengene er prioritert med vilje.** Kommunen styrket det såkalte kvalifiseringsprogrammet (foreslått 13,5 millioner ekstra) nettopp for å hjelpe flere ut i jobb. At sosialhjelpen ligger over forventet er altså et resultat av en villet satsing.

Kort sagt: At sosialhjelpen koster mer enn forventet er ikke sløsing — det er en bevisst, politisk valgt satsing for å møte Sørlandets gamle utenforskaps-utfordring og få flere unge ut i arbeid. Statens regnestykke fanger ikke opp den ambisjonen. Behovet er reelt, og kommunen har valgt å ta det på alvor.

Et varsko fra staten: I 2021 førte Statsforvalteren tilsyn med barnevernet i Kristiansandsregionen og fant et lovbrudd: tjenesten dokumenterte ikke godt nok de faglige vurderingene den gjorde i undersøkelser av barns situasjon. Senere ble det også varslet om bekymringsmeldinger som ikke ble behandlet i tide. Det betyr ikke at kommunen sløser, men at noen av tjenestene som jobber med de mest sårbare barna har stått svakere — og at det trengs oppmerksomhet her.

Sosialhjelpen er altså ikke et tegn på sløsing, men et speil av at Sørlandet har reelle levekårsutfordringer — og av at Kristiansand har bestemt seg for å bruke penger på å løse dem fremfor å la dem ligge.

Solid på papiret — men styrken kommer fra kraftutbytte

19,4 %

sparekontoen
(«disposisjonsfondet») målt mot
årsinntekten — høyt, godt over
landssnittet

+477 mill.

overskudd i 2025 — men det
meste kom fra utbytte og
engangspenger, ikke fra at
tjenestene gikk i pluss

87 %

kommunens lån tilsvarer nesten
en hel årsinntekt — men holder
seg under taket bystyret har satt

Her er den ærlige historien. Kristiansand *ser* solid ut — og er det på balansen. Men styrken er ikke det den ser ut som ved første øyekast.

Utbyttet som løfter regnskapet

Kristiansand eier en stor del av kraftselskapet **Å Energi**. Noen år betaler selskapet et ekstra godt utbytte, og da fylles kommunekassa. I 2025 ga overskuddet på 477 millioner kroner — men da kommunen forklarte hvor pengene kom fra, var **den klart største biten finans og utbytte** (rundt 92 millioner ekstra), pluss lavere pensjonsutgifter og litt mer skatt og statstilskudd. Ser man bort fra dette, går selve den daglige driften så vidt rundt — og **skole og barnehage (oppvekst) gikk faktisk i minus**, både i 2024 og 2025. Året 2024 endte til og med med et lite underskudd på driften når man regner på samme måte. Med andre ord: det er kraftutbyttet og engangspengene som gjør at regnskapet ser solid ut.

Eiendomsskatt opp — så ned igjen

Kristiansand brukte aktivt **eiendomsskatt** til å styrke tjenestene: bystyret *økte* skatten fra 2025. Men da finansene bedret seg, ble den trappet *ned* igjen — fra 2,01 promille i 2025 mot 1,88 promille i 2029 for bolig og fritidsbolig. Også de kommunale avgiftene settes ned i 2026. At kommunen kan trappe ned skatten henger sammen med de gode finansinntektene — altså igjen utbyttet, ikke at driften plutselig går mye bedre.

Skolene under press: Kristiansand har **44 skoler**, mange av dem små, og det ventes rundt 700 færre elever de neste ti årene. Det betyr at flere skolebygg står halvtomme. Kommunen har derfor laget en plan for skolestrukturen og ønsker å «flytte penger til klasserommet». Dette er ikke sløsing, men et reelt valg: skal man slå sammen skoler for å bruke pengene bedre, eller beholde nærskolene? Det er en politisk avveining som må tas med åpne øyne.

Det ærlige bildet er altså verken «Kristiansand er styrtrik og har ingen problemer» eller «Kristiansand er blakk». Det er en kommune som er solid på papiret takket være kraftutbytte og

engangspenger, men der selve den daglige driften — særlig skole og barnehage — er strammere enn de pene tallene antyder.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2025 hadde Kristiansand et solid overskudd (**pluss** 4,1 %) — godt over det anbefalte nivået. Men en stor del av overskuddet kom fra utbytte og engangspenger, ikke fra at tjenestene gikk i pluss.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Kristiansand: 19,4 % — høyt. Den sentrale sparekontoen vokste i 2025 fra 205 til 407 millioner kroner.

Utbytte (Å Energi)

Kristiansand eier en stor del av kraftselskapet Å Energi. Når selskapet tjener godt, betaler det ut utbytte til eierne — altså til kommunen. Dette utbyttet svinger fra år til år og er en viktig grunn til at regnskapet ser solid ut i gode år.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Kristiansand rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at byen driver det meste under forventet behov, men sosialhjelpen over.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Kristiansands gjeld tilsvarer rundt 87 % av en hel årsinntekt (samlet 8,1 milliarder kroner), men holder seg under taket bystyret har satt på 8,8 milliarder.

Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan kreve inn på eiendommer. Kristiansand økte den fra 2025 for å styrke tjenestene, og trapper den deretter ned igjen (2,01 → 1,88 promille) etter hvert som økonomien bedret seg.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Kristiansands egne årsrapporter og budsjetter, statlige tilsyn og kommunerevisjonens rapporter. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det kan være bevisst, nøktern stordrift. Og når sosialhjelp koster «mer enn forventet», betyr det ikke sløsing, men en bevisst levekårsatsing for å få flere i arbeid. Poenget er at en «solid» økonomi som hviler på kraftutbytte bør leses med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva.